

Lectura în familie

Elena NEGOIȚĂ

Rezumat:

Declararea anului 2019 Anul Familiei în Republica Moldova este un pas foarte important al conducerii țării. Lectura în familie este un subiect puțin studiat și nu a fost obiectul cercetărilor științifice ani la rând (tot sec. XX). Mai târziu însă, lectura, ca tradiție de familie, a fost pe larg oglindită în sociologia lecturii. Trăim în secolul internetului, al tehnologiilor informaționale moderne, „dar oricât de tehnologizată ar fi existența umană, totdeauna va fi și un loc al unui univers al lecturii”. Părinții trebuie să fie cei care dezvoltă și direcționează procesul de lectură a copiilor în familie de la cea mai fragedă vârstă. Puțini sunt utilizatorii care preferă doar serviciile moderne axate pe utilizarea tehnologiilor. Mai devreme sau mai târziu, și ei sunt atrași spre lectura tradițională, bibliotecarii utilizând în acest sens toată imaginația și talentul specific profesiei pentru a le forma și direcționa lectura, îmbinând armonios tradiționalul cu modernul.

Cuvinte-cheie:

familie, bibliotecă, lectură, tradiție.

Argument

Familia a avut întotdeauna un rol fundamental în constituirea și consolidarea statului, având ca prioritate educarea copiilor din punct de vedere moral, cultural și spiritual. Viitorul oricărei țări depinde nu doar de situația economică, ci și de starea generală în care se află societatea. Astăzi, ținând cont de criza demografică cu care se confruntă societatea, exodul populației peste hotare, este necesar de a proteja instituția familiei prin acțiuni concrete. Declararea anului 2019 *Anul Familiei* în Republica Moldova este un pas foarte important întreprins de conducerea țării în acest sens.

Biblioteca este instituția responsabilă de lectura publică din raza sa de servire, sub toate aspectele posibile. Unul dintre aceste aspecte, pe care îl considerăm foarte important, este *Lectura în familie*, or, lectura, ca și orice ocupație, trebuie dezvoltată din fragedă copilărie, familia deținând rolul primordial în formarea primelor deprinderi de lectură, în provocarea interesului inițial pentru carte, iar bibliotecii, instituțiilor de învățământ revenindu-le dezvoltarea continuă a acestora. Lectura în familie este un subiect puțin studiat și nu a fost obiectul cercetărilor științifice ani la rând (tot sec. XX). Mai târziu însă, lectura, ca *tradiție de familie*, a fost pe larg oglindită în sociologia lecturii, exemple servindu-ne lucrările sociologului și bibliografului A.I. Reitblat. Prima cercetare de amploare despre lectura în familie a fost studiul „Cartea și lectura în viața societății sovietice”, desfășurată de către Biblioteca Națională a fostei URSS încă la începutul secolului trecut, oglindită în articolul lui M.D. Afanasiev „Discuții între cititori în grupuri sociale mici”, care încă nu și-a pierdut actualitatea până astăzi. În aceste lucrări sunt reflectate date importante despre *lectură ca tradiție, lecturile în glas* atât în familie, cât și în colective, *discuțiile postlecturale* care se practicau în această perioadă și pe care ar fi bine să le readucem la viață. Aceste „îndeletniciri” erau o prioritate la nivel de stat și aveau un scop bine definit: cunoașterea noilor opere literare, lărgirea orizontului de cunoaștere, ridicarea nivelului de cultură generală a populației. În perioada sovietică (anii '60-80), era la „modă” lectura în familie, muncitorii, țărani erau abonați ai

bibliotecii din localitate. Aproape fiecare familie avea o bibliotecă personală, cărțile bune erau la mare căutare. Astăzi, multe dintre acele persoane pasionate mai ieri de lectură, posesorii unor biblioteci bogate care conțin și cărți rare le vând la tarabe sau pe marginea străzilor la un preț de nimic, iar cei ce se stabilesc peste hotare dau cărțile bune la maculatură sau, în cel mai fericit caz, le donează bibliotecilor.

Astăzi lectura trece printr-o criză profundă. Trăim în secolul internetului, al tehnologiilor informaționale moderne, *„dar oricât de tehnologizată ar fi existența umană, totdeauna va fi și un loc al unui univers al lecturii”*. E vremea lecturilor rapide, nonliterare, de esență profesională, socială. Lectura de plăcere astăzi nu mai este la modă, invocându-se diferiți factori care o împiedică. *„Lectura – spunea Mircea Cărtărescu – nu are ca inamic ceva din afară. Nu televizorul, computerul, ritmul vieții ne face să nu mai citim cum trebuie, ci slăbirea interesului pentru viața interioară”*.

Secretul succesului oamenilor care au influențat omenirea a depins de educația primită în familie, inclusiv și de dezvoltarea timpurie a pasiunii pentru lectură. *„Dacă nu ar fi fost efortul mamei lui Edison – menționa Spiridon Vangheli, făcând referire la „Carte de citire și gândire” –, mamei lui James Barrie, Newton, dacă nu se implica tatăl lui Bill Gates, Paganini, Ford, tatăl și unchiul lui Einstein, bunicul lui Molière etc. – numele acestea nu ne spuneau astăzi nimic. În multe familii ale oamenilor celebri se practica cititul în glas cu maturii. Lectura împreună cu părinții influențează extraordinar copiii – răsând împreună, mirându-se sau întristându-se, discutând cele citite, părinții îi arată copilului atitudinea lor față de diferite situații, îi învață să aleagă principalul de secundar, să facă concluzii.”*

Reieșind din cele expuse, BPR „M. Eminescu” din Fălești și-a propus în **Anul Familiei** să ofere noi oportunități de promovare și susținere a lecturii în familie. Un studiu aprofundat al acestui aspect al activității bibliotecii poate contribui la realizarea cu succes a acestui scop.

Etape de realizare a studiului

În perioada februarie–martie 2019, Biblioteca Publică Raională „Mihai Eminescu” a realizat studiul „Lectura în familie”. **Scopul studiului** a fost identificarea rolului și gradului de implicare a părinților în dezvoltarea gustului pentru lectură a copiilor, locului pe care lectura îl ocupă la momentul actual în viața familiei, principiilor și valorilor ce stau la baza educației moral-spirituale a familiei și metodelor prin care biblioteca poate influența îmbunătățirea situației în acest domeniu, în contextul schimbării și modernizării mijloacelor de informare.

Pentru început, drept **grup-țintă** al cercetării au fost copiii de 12-16 ani, mizându-se pe sinceritatea acestora în scopul obținerii unui impact mai bun al studiului. Ulterior intenționăm să lărgim cercetarea, incluzând în ea toate categoriile de vârstă, privind astfel problema din mai multe unghiuri de abordare.

Obiectivele studiului arată atitudinea copilului, familiei asupra lecturii, locul pe care îl ocupă lectura în viața familiei și, nu în ultimul rând, rolul pe care îl ocupă biblioteca și bibliotecarul în dezvoltarea lecturii în familie.

Importanța lecturii în viața copiilor este incontestabilă. Pe lângă faptul că este un mod plăcut de organizare a timpului liber, lectura contribuie la formarea și dezvoltarea personală. Adolescența este cea mai dificilă perioadă din viața omului. Anume la această vârstă apar multe semne de întrebare, copiilor le pare deseori că nu sunt înțeleși, nu se ține cont de părerea lor, devenind destul de vulnerabili în fața unor vicii sociale. Pasiunea pentru lectură trebuie dezvoltată copiilor de la cea mai fragedă vârstă. Dacă un adolescent sau, mai cu seamă, un tânăr nu citește este în primul rând vina părinților. Copiii trebuie învățați de mici cu acest obicei, pentru că un copil neîndrumat nu va citi niciodată sau va citi foarte rar din propria inițiativă.

În urma unui **focus-grup** organizat cu părinții copiilor de 5-7 ani a două instituții de educație timpurie din or. Fălești (**58 de participanți**) și din cele relatate de educatori în urma observațiilor din contactul lor cu copiii și părinții, s-au reliefat unele constatări: doar 1 din 8 părinți le

citește copiilor povești înainte de somn; 1 din 10 le procură copiilor cărți din librării. În schimb, mai mult de jumătate dintre copii au deja (și știu să le utilizeze) telefoane mobile, tablete, aproape toți copiii au acasă jocuri educative. Părinții preferă să le dăruiască jocuri (care de multe ori rămân neutilizate, din lipsa de timp a părinților pentru explicarea regulilor de joc și neîncurajarea utilizării lor) decât cărți, motivând că cei mici nu știu încă să citească. Puțini părinți cunosc că lectura se altoiește copiilor chiar de la naștere. Copilul la 5-6 luni deja percepe cartea ca pe un obiect, se deprinde cu ea, o îndrăgește, iar mai apoi lectura se transformă în deprindere, plăcere, necesitate, mod de viață, tradiție, ritual. Acești părinți sunt, și ei, născuți în era internetului, la fel ca și copiii lor, cu mouse-ul în mână și este foarte dificil să-i mai reeduci și să le insuflă dragostea de lectură. Ei permit copiilor să se joace ore în șir pe tabletă sau telefon, să privească desene animate, iar când copiii pleacă la școală, cititul se transformă pentru ei în corvoadă. Înșiși acești părinți trebuie educați, bibliotecii revenindu-i în acest sens un domeniu vast de activitate în care se poate afirma.

Dacă lectura celor mici depinde într-un tot de părinți, atunci cea a adolescenților poate fi influențată și remodelată de mai mulți factori. Am propus elevilor unui liceu și utilizatorilor bibliotecii să răspundă la întrebările unui chestionar, iar rezultatele obținute confirmă acest lucru.

Cercetarea a fost efectuată pe un eșantion constituit aleatoriu din 200 de copii cu vârsta cuprinsă între 12 și 16 ani – 48% fete și 52% băieți, elevi ai Liceului Teoretic „Mihai Eminescu” din or. Fălești. 51,5% dintre respondenți sunt și utilizatori ai Bibliotecii Publice Raionale „Mihai Eminescu” și 50% – utilizatori ai bibliotecii liceului în care își fac studiile.

Rezultatele sondajului ne-au trezit unele suspiciuni privind corectitudinea răspunsurilor, de aceea am efectuat suplimentar și un **focus-grup** cu copiii. Întrebați de ce nu frecventează toți biblioteca liceului, copiii au răspuns că biblioteca nu dispune de publicații suficiente conform curriculumului școlar; are spațiu mic și este neatractivă pentru ei, iar în Biblioteca Raională se organizează mai multe activități culturale moderne, cum ar fi lecțiile de robotică, de șah, cu acces gratuit la internet în sala de calculatoare etc.

În familiile în care părinții citesc, de regulă, citesc și copiii. Dacă în familie există cultul cititului, atunci copiii vor privi lectura ca pe o normă a vieții, iar această deprindere va fi transmisă și generațiilor viitoare. De obicei, mama este cea care dă „tonul” cititului în familie. Din cele 200 de familii implicate în sondaj, 8,5% dintre copii locuiesc doar cu mama, părinții fiind divorțați sau separați, 2,5% au doar mamă, 4,5% – doar tată, iar 6% au ambii părinți plecați peste hotare. În realitate credem că acești indicatori sunt mai înalți, nu toți copiii dorind să divulge acest lucru (deși chestionarul a fost anonim) din motive lesne de înțeles. Este o întrebare cu caracter social, dar trebuie să recunoaștem că efectele migrației influențează foarte mult starea psiho-emoțională a copiilor, afectând în acest context și *lectura în familie*. Din numărul de adolescenți participanți la studiu 49,5% au răspuns că au frați, 60,5% au surori, iar 63% au buni și 60% au bunici. Deci, majoritatea trăiesc în familii formate din 4-6 membri, au cu cine citi împreună, de la cine prelua experiența, cu cine frecventa biblioteca, mai ales în zile de duminică, acest lucru transformându-se într-un ritual, la fel ca și mersul la biserică, muzeu, librărie sau alte lăcașuri spirituale din comunitate.

La întrebarea „*Cine este cel mai activ cititor al familiei?*” răspunsurile au fost: eu – 32,0%; mama – 25%; surorile – 15%; bunica – 15%; bunicul – 12,5%; tatăl – 11,0%; frații – 8,5%. Aceste rezultate arată, o dată în plus, că fetele/femeile citesc mai mult, de aici și reușitele mai bune la învățătură ale fetelor în comparație cu ale băieților. Conform unor cercetări psihologice recente, s-a constatat că nivelul IQ al femeilor îl depășește pe cel al bărbaților. Probabil că și lectura a avut de spus un cuvânt forte în acest sens.

Se știe că viitorul multor persoane depinde de existența unei biblioteci de familie. Crescând într-o casă cu multe cărți, educația și nivelul de inteligență al copilului sporește de trei ori în comparație cu cel al copilului care nu are o bibliotecă acasă sau are doar câteva cărți. Nimic nu unește mai mult familia decât lecturile împreună, într-o atmosferă caldă, improvizând astfel un mic *club de lectură* sau un *minicerc literar*, un prilej excelent pentru ca mama, tata și copilul să citească pe rând fragmente din operele literare, discutând ulterior despre cele citite, folosind o intonație adecvată.

Copiii care citesc au un vocabular mai dezvoltat, o memorie mai bună și sunt mai creativi decât cei ce privesc televizorul sau stau ore în șir la calculator. Lectura de la o vârstă fragedă modifică coeficientul de inteligență și coeficientul emoțional al copilului. Într-o bibliotecă mare, totdeauna vei găsi o carte potrivită pentru lectură la momentul potrivit.

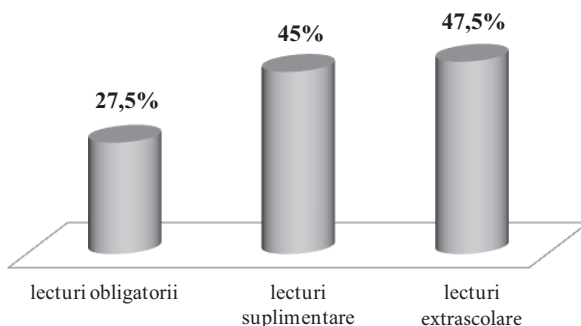
Întrebați **dacă au în casă o bibliotecă a familiei**, 76% din respondenți au răspuns afirmativ.

La întrebarea **Câte cărți conține biblioteca familiei?** copiii au răspuns: până la 50 de cărți – 49,5%, de la 51 la 100 – 17%, de la 101 la 200 – 8,5% și doar 1% au răspuns că au mai mult de 200 de cărți în biblioteca familiei. În bibliotecile lor prevalează cărțile pentru copii 65,5% (dintre care povești – 24%, versuri – 19%, albume cu benzi desenate – 20,5%, legende și ghicitori – 2%), urmate de romane – 42,0%, cărți documentare – 36,5%, dicționare și enciclopedii – 3%, ziare și reviste – 2%; altele: cântece, atlase, cărți pe teme religioase etc. – 27%.

Dacă indicii calitativi corespund într-o oarecare măsură cerințelor unei mici colecții și denotă diversitatea preferințelor membrilor familiei, atunci cei cantitativi lasă mult de dorit. Întrebați de ce au așa puține cărți în bibliotecile personale, ei au răspuns că părinții le-au cumpărat calculator și nu sunt dispuși să mai cheltuiască bani pentru cărți, din moment ce în internet găsești toată informația necesară. Dacă **au și ei un raft al lor în biblioteca familiei** au răspuns „da” 68% dintre copii.

Pe acest raft putem găsi (Diagrama 1) cărți pentru lecturi obligatorii, suplimentare și extrașcolare. Este evident faptul că elevii preferă lectura de plăcere în defavoarea lecturilor obligatorii, impuse de profesori și părinți.

La întrebarea **Citiți mai mult de plăcere sau din obligație (conform curriculumului școlar)** copiii au răspuns: de plăcere – 71,5%, din obligație – 28,5%. Dacă părinții sunt la curent și verifică lista lecturilor obligatorii, monitorizează procesul de lectură, în special al lecturilor de vacanță, 77% au răspuns „da”. În acest context, foarte important poate fi și rolul bibliotecarului de a dirija procesul de lectură, de a propune copiilor cărți spre lectură și a completa fondurile bibliotecilor, inclusiv conform curriculumului școlar.

Diagrama 1. Lecturile copiilor

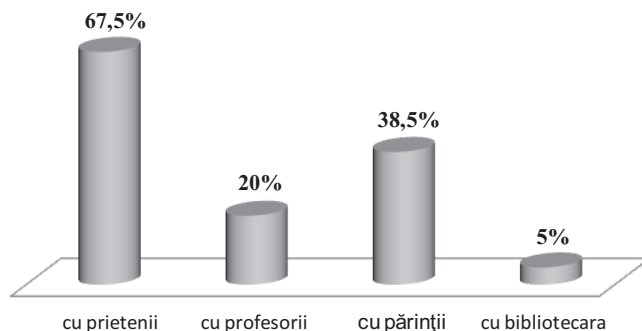
Dacă circa 50% din respondenți nu sunt utilizatorii bibliotecii școlare, atunci **din ce surse (scrise) se informează?** – a fost următoarea întrebare adresată. 45% dintre copii ne-au răspuns că achiziționează cărți noi din librării. Printre **ultimele cărți procurate** au indicat: „Rebela” de Claudia Partole, „Urmele mele frumoase” de Iulian Filip, „Poeme pe trepte încinse” de Ianoș Țurcanu, „Cartea puștoaicelor” de Violeta Babic, precum și opere ale scriitorilor clasici: Mark Twain, Charles Dickens, Hector Malot, Daniel Defoe, dar și dicționare, enciclopedii, cărți pentru studierea limbii engleze. Părinții preferă să-și procure cărți pentru dezvoltarea profesională, mai puțin beletristică. E important ca părinții să meargă cu copiii la librării, târguri și saloane de carte, aici fiecare își găsește cartea potrivită vârstei, preferințelor, hobby-urilor. Pe măsură ce copiii cresc, își pot alege singuri cărțile. Astăzi librăriile pun la dispoziția cititorului o imensitate de titluri, în special pentru copii, cu coperti colorate, atractive, iar dacă lumea nu prea cumpără cărți, atunci putem vorbi nu despre o criză editorială (ca pe timpuri), ci de una intelectuală.

Este vizita la bibliotecă o tradiție a familiei? Din experiența Bibliotecii Publice Raionale „Mihai Eminescu” am observat o scădere, în ultimii ani, a interesului părinților față de lectura copiilor. Pentru copiii din ciclul primar și, respectiv, cei mai mici este o condiție obligatorie de a se înscrie

la bibliotecă împreună cu părinții/tutorele. La acest capitol lucrurile stau puțin mai bine – părinții vin cu copiii nu doar pentru a se înscrie la bibliotecă, dar și pentru a împrumuta ulterior cărți pentru activitățile culturale la care participă cei mici, aduc cu ei gadgeturi pentru a filma și fotografia, iau în chirie diverse costume și butaforii pentru a-i deghiza pe picii lor în eroii poveștilor îndrăgite, investind sume impunătoare de bani. Ar fi un lucru bun dacă în aceeași proporție ar investi și în procurarea cărților, în instruirea copiilor. Pe măsură ce copilul crește, părinții vin tot mai rar împreună cu el la bibliotecă. Biblioteca noastră este una dintre puținele cu un sediu destinat tuturor categoriilor de vârstă, accesibil pentru toată familia. Avem în jur de 35 de familii care frecventează constant biblioteca, dar nu este suficient, din moment ce deservim anual în jur de 2500 de cititori unici, mai bine de jumătate fiind copii cu vârsta până la 16 ani. Dintre cei 200 de copii care au participat la sondaj, doar 51 vin cu părinții sau cu alți membri ai familiei (cel puțin cu unul) la bibliotecă pentru a împrumuta cărți.

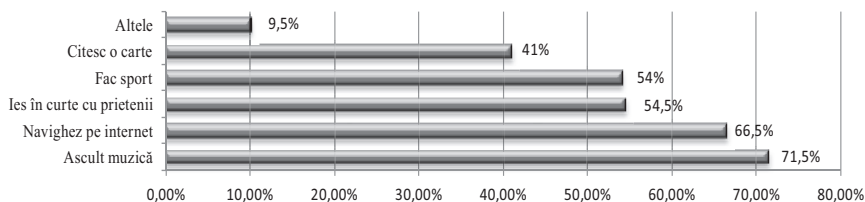
Cercetările psihologice au arătat că cele mai frecvente cauze ce duc la dereglări în plan afectiv, în special în cazul copiilor, sunt regăsite în familie, acolo unde copilul își petrece cea mai mare parte a timpului. Printre cele mai acute probleme de educație, care duc la insuccesul școlar, sunt și lipsa sau insuficiența de comunicare cu copiii, lipsa de afecțiune în familie, mai frecvent în familiile nevoiașe. Copiii discută mai des cu colegii și prietenii decât cu părinții. Un subiect de discuție trebuie să fie și lectura. Întrebați **Cu cine discutați despre cele citite? (Diagrama 2)**, copiii au răspuns că discută și cu părinții lor, dar nu aceștia se află în fruntea clasamentului, ci prietenii. Iar faptul că bibliotecara este pe ultima poziție arată că aceasta mai are de muncit mult asupra imaginii sale în comunitate. În schimb, mai bine stau lucrurile pentru bibliotecari atunci când i-am întrebat pe copii **cu cine se sfătuiesc când își aleg lecturile**. Aici, pentru colegi au optat cei mai mulți – 45%, apoi pentru bibliotecar – 37%, părinți – 29,5%, profesor – 26%.

Trebuie să ținem cont și de faptul că lectura este doar una dintre modalitățile de organizare a timpului liber. Deseori, copiii nu sunt capabili să-și

Diagrama 2. Cu cine discuți despre cele citite?

stabilească prioritățile pentru timpul lor liber. Părinții sunt cei care ar trebui să gestioneze timpul copiilor și să pună în prim-plan ceea ce este mai important pentru dezvoltarea lor intelectuală. Din răspunsurile la întrebarea *Ce faci când ai timp liber?* (Diagrama 3), constatăm, cu regret, că lectura nu este o prioritate pentru copii, ea plasându-se pe poziția a cincea în acest clasament. În schimb, utilizarea tehnologiilor informaționale se află pe poziția a doua.

Cât de des se citește în familii împreună, conștientizând beneficiile *cititului cu glas tare*, cât de des se discută cu părinții despre cele citite, merg

Diagrama 3. Ce faci când ai timp liber?

împreună la o activitate organizată de bibliotecă, librărie, privesc cu familia emisiuni TV despre cărți, vedem în tabelul de mai jos:

Tabelul 1

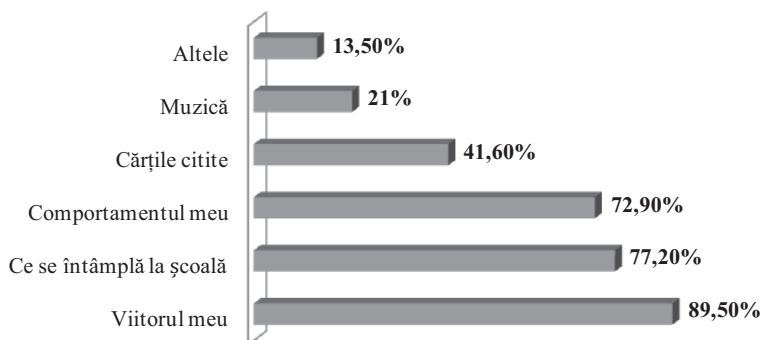
Ce faceți împreună cu părinții?	Foarte frecvent	Frecvent	Rar	Niciodată
Citiți	17 (8,5%)	76 (38,0%)	75 (37,5%)	32 (16,0%)
Citiți cu glas tare	15 (7,5%)	72 (36,0%)	84 (42,0%)	29 (14,5%)
Discutați cele citite	12 (6,0%)	57 (28,5%)	8 (4,0%)	123(61,5%)
Mergeți la o activitate la bibliotecă	2 (1,0%)	21 (10,5)	86 (43,0%)	91 (45,5%)
Priviți emisiuni TV despre cărți	11 (5,5%)	62 (31,0%)	70 (35,0%)	57 (28,5%)
Mergeți la librărie	20 (10,0%)	69 (34,5%)	92 (46,0%)	19 (9,5%)
Altele (teatru, festivități etc.)	10 (5,0%)	15 (7,5%)	163 (81,5%)	12 (6,0%)

Părinții nu vizitează prea des activitățile organizate de bibliotecă împreună cu copiii, doar 10,5% fac frecvent acest lucru, iar 45,5% nu o fac niciodată, nu merg prea des nici la teatru sau la diverse festivități. Totuși, 10% dintre ei frecventează foarte des librăria, iar 34,5% o fac pentru a procura cărți copiilor. E trist că mai bine de jumătate, 61,5%, dintre copii *nu discută cu părinții despre cele citite*. Un studiu efectuat de National Literacy Trust din Marea Britanie a constatat că copiii care citesc și apoi discută despre cele citite dezvoltă mai bune abilități de exprimare orală, devin mai sociabili, le sporește încrederea în sine, se încadrează mai ușor în societate.

Dacă nu le place să *discute cu părinții lor* despre cele citite, atunci care ar fi subiectele de discuție pentru ei? Doar 7,5% dintre copii *nu discută* defel cu părinții lor, motivând astfel: „Nu am ce discuta cu ei” – 5%, „Nu

mă înțeleg” – 4,5%, „Nu vor să discute cu mine” – 3%, „Mai bine discut cu bunică” – 1,5%, „Părinții sunt plecați peste hotare” – 13%. Totuși, 92,5% dintre ei au răspuns că *discută cu părinții lor (Diagrama 4)*, iar discuțiile despre lectură ocupă locul patru în topul celor șase subiecte de discuție cu părinții sugerate în chestionar.

Diagrama 4. Subiecte discutate cu părinții

Pentru a diversifica serviciile bibliotecii, a mări numărul de cititori ai bibliotecii și pentru a transforma biblioteca într-un spațiu atractiv pentru întreaga familie, am hotărât, la finele sondajului, să-i întrebăm ***ce le-ar plăcea mai mult să facă la bibliotecă***. Majoritatea au optat pentru „întâlnirile cu scriitorii” – 45,5%, urmate de „schimbul de opinii” – 25%, „să deseneze eroi din povești – 32,5%, „să participe la discuții literare – 17 %, „să vină cu familia la bibliotecă să împrumute cărți” – 10%, „să participe la lecturi în voce tare” – 9%, altele: să cânte, să se joace, să facă teatru, să se ocupe cu sportul preferat, să se vadă cu prietenii, să joace șah, să construiască roboți, să realizeze cărți, să cânte împreună cu părinții, să citească cărți despre animale, să participe la un concurs, să asculte muzică – 9%.

Concluzii

Concluziile pe care le putem enunța în urma acestui studiu sunt următoarele:

- Părinții trebuie să fie cei care dezvoltă și direcționează procesul de lectură a copiilor în familie de la cea mai fragedă vârstă. Spre regret, părinții de azi pun accentul pe alte valori, în consecință și copiii fac același lucru. Părinții (îndeosebi tații) nu monitorizează lecturile (în special lecturile de vară) copiilor, nefiind nici ei mari iubitori ai cititului. Mulți părinți consideră că educația în general, inclusiv dezvoltarea lecturii în rândul copiilor, este în exclusivitate obligația instituțiilor de învățământ.
- Deprinderile incipiente de lectură în familie depind în mare măsură de prezența unei biblioteci în casă. Componenta numerică și calitativă a acestor biblioteci, după cum ne-au relatat adolescenții, lasă mult de dorit. E necesar ca părinții să conștientizeze faptul că investițiile financiare în educația copilului sunt direct proporționale cu reușitele lui de viitor, cu incluziunea lui în societate.
- Copiii citesc mai mult de plăcere decât din obligație, indicând și un număr mai mare de cărți pentru lecturi extrașcolare în biblioteca personală. De aici conchidem că ei citesc sub nivelul cerințelor conforme curriculumului școlar, iar despre operele literare impuse de programa școlară se informează din internet, limitându-se la scurte rezumate, pe când un număr mare de opere din literatura română și universală și cărți cu comentarii literare, suprasolicitate până mai ieri, se prăfuiesc pe polițele bibliotecilor publice și școlare.
- Tehnologiile informaționale răpesc o bună parte din timpul liber al copiilor, dar și al adulților. Lectura se află printre ultimele poziții în topul preferințelor de petrecere a timpului liber, elevii preferând să asculte muzică, să iasă cu prietenii, să navigheze pe internet, să facă sport, considerând lectura „pierdere de timp” sau „ceva plictisitor”.
- Lectura în familie nu este o tradiție. Puțini abonați vin cu familia la bibliotecă, la fel de puțini citesc sau discută despre cele citite, dar și mai

puțini practică lecturile în glas sau discuțiile postlecturale în familie. Din familie pornesc toate, familia a constituit întotdeauna acea „celulă de bază a societății”. În societate nu există cultul cititului, tot mai rar vezi persoane citind în transportul public sau pe o bancă în parc, în schimb oriunde (în locuri publice și la locul de lucru) poți vedea persoane ce vorbesc la telefoane mobile sau navighează în internet, absente la cele din jur. Vina o poartă, iarăși, familia.

- Nici părinții și nici bibliotecarii nu sunt o „autoritate” absolută pentru copii. Dacă e să discute despre cele citite, aceștia preferă să o facă în primul rând cu prietenii, apoi cu profesorul. În schimb, când este vorba despre persoanele cu care se consultă atunci când își aleg lecturile, colegii și bibliotecarii sunt pe primele poziții, urmați de părinți și profesor.
- Biblioteca și bibliotecarul se bucură de autoritate redusă, din moment ce doar jumătate din respondenți sunt beneficiarii bibliotecii publice și ai celei școlare. E necesar ca bibliotecile publice, în parteneriat cu cele școlare, să-și regândească și să-și restructureze activitatea, astfel încât să atragă familiile la bibliotecă.

Recomandări

Bibliotecile pot oferi oportunități în scopul dezvoltării lecturii în familie prin diversificarea paletelor de activități, a serviciilor oferite comunității:

- **Revitalizarea** unor practici mai vechi, dar neîntemeiat date uitării, cum ar fi evidența prin utilizarea „*formularului unic al familiei cititoare*”. Acum avem posibilitatea să ținem această evidență și în format electronic, putem expedia fiecărui membru al familiei lista cărților recomandate spre lectură sau a noutăților editoriale, putem invita familiile la activități culturale sau a le aminti despre necesitatea returnării cărților împrumutate etc.
- Atragerea mai multor familii în activități din cadrul **programelor naționale de promovare a lecturii** devenite deja tradiționale în bibliotecile

din Republica Moldova, cum ar fi Campania Națională de Promovare a Lecturii „Să citim împreună”, care propune în fiecare an spre lectură cărți destinate cititorilor de diverse vârste, concursul „Cel mai activ cititor” și „Cea mai activă familie cititoare a bibliotecii” din cadrul Programului Național LecturaCentral etc.;

- **Lansarea unui program pentru nou-născuți** (se practică în Finlanda) în parteneriat cu maternitățile și oficiile stării civile, prin care familia fiecărui nou-născut primește din partea bibliotecii un mic cadou simbolic – un pachet ce conține o felicitare cu prilejul nașterii copilului, o broșură cu date despre bibliotecă, lista cărților pe care trebuie să le citească părinții copiilor de diferite vârste și o invitație de a se abona la bibliotecă. Ulterior, părinții care vin să se înscrie prezintă pachetul, primind în dar cărți pentru copii. Este o modalitate foarte efektivă de a atrage familiile tinere la bibliotecă.
- **„Vreau să-mi citești”** – un program de lectură între generații, pe care îl implementează biblioteca noastră și alte biblioteci din țară, preluat de la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj, în urma unei vizite de studiu. Părinții, bunicii, frații și surorile mai mari, voluntarii vin să le citească copiilor la bibliotecă, să discute, să deseneze inspirați din cele citite.
- **„Ascultă povestea mea preferată”** – un proiect similar celui de mai sus, doar că aici sunt implicate personalități din țară, din comunitate să citească o poveste copiilor la bibliotecă. Această activitate poate fi înregistrată și difuzată online.
- **„Ateliere de creație hand-made”**, la care vin părinții împreună cu copiii pentru a confecționa diferite obiecte inspirate din operele lecturate, dar și cărți pe diferite teme, cum ar fi *Impresiile mele de lectură*, *Cartea familiei mele*, ce ar conține fotografii de familie, arborele genealogic al familiei, evenimentele familiei, numele rudelor etc.
- **Proiectul (sau Clubul) „Lecturile familiei mele”** poate fi organizat cu scopul încurajării lecturii în familie, cu recomandări de lectură reciprocă între familii. Se creează un grup de familii cititoare active, care

treptat se împrietenesc, își descoperă hobby-urile, vin la activitățile culturale împreună cu copiii, pot face schimb de cărți din bibliotecile personale. În zile anumite vin la bibliotecă pentru a propune spre lectură utilizatorilor (în variantă offline și online) cartea care i-a impresionat cel mai mult, aducând argumente de ce au ales anume această carte. Un proiect similar este pe pagina de Facebook a bibliotecii noastre – „*Cărțile pe față la Fălești*” –, doar că aici nu sunt implicate familii, dar cititori aparte.

- **Campanie de promovare a lecturii în familie** (de nivel republican sau local) – presupune un program vast de activități, cu rezonanță în comunitate (și cu finanțare din partea APL, sponsorilor) și poate include: întâlniri cu personalități notorii, concursuri de lectură în familie și premiarea celor mai bune familii cititoare, întâlniri cu dinastia de familii cititoare, mese rotunde ce vor reliefa rolul benefic al lecturii în familie, cu prezența factorilor de decizie din comunitate. La fel, și elaborarea materialelor promoționale, care vor atrage atenția și vor sensibiliza opinia publică asupra importanței problemei: bannere, pliante, afișe în locuri vizibile din comunitate, în transportul public. Spre exemplu: *Citește-i copilului tău 20 de minute pe zi!*, *Citiți această carte împreună cu familia!*, *Cititul în glas stimulează creierul, întărește memoria* etc.
- **Educație mediatică pentru utilizatorii de toate vârstele.** Astăzi, sursele media de orice tip (tipărite, TV, online) ne pun la dispoziție o multitudine de informații, iar noi, utilizatorii de orice vârstă, trebuie să știm să ne orientăm în acest imens ocean informațional, să nu cădem în plasa propagandei și manipulării, dezinformării, organizând instruirii de *educație mediatică* pentru adulți, care ulterior vor ști cum să altoiască aceste deprinderi copiilor de la cea mai fragedă vârstă. Bineînțeles, biblioteca formează aceste deprinderi copiilor în cadrul activităților organizate în parteneriat cu grădinițele, unde prin joc, înscenări și imagini, copiii își dezvoltă empatia, învață să își formeze părerea proprie asupra unor acțiuni din povești, să aibă unghiul lor de abordare și să înțeleagă morala operelor literare. Un astfel de serviciu, devenit tradițional, cu un spațiu

special amenajat, unde se utilizează atât cărți, benzi desenate, cât și proiecții de filme pentru copii, am văzut la Biblioteca Națională a Letoniei, la care vin părinții împreună cu copiii, conform unui orar stabilit.

- **Crearea unui blog** al iubitorilor de lecturi în familie, unde să se promoveze prin poze și legende atractive, bine structurate cititul împreună, să se înregistreze lecturile în glas, lecturile în lanț (părinți, copii, bunici citind pe rând din una și aceeași operă), cu o intonație adecvată, în familie (sau în cadrul unor activități de promovare a lecturii în familie organizate în bibliotecă, alte locuri din comunitate), trezind astfel și altora interesul pentru acest gen de activități.
- **Concursul „Selfie cu familia mea la bibliotecă”** va remarca și va premia cea mai reușită fotografie împreună cu familia la bibliotecă, captând cele mai interesante momente din activitățile unei familii la bibliotecă, acțiuni interactive ce denotă că se simte bine aici – citind, râzând, jucându-se, înscenând ceva, dialogând cu cineva (colegi, bibliotecari, scriitori, cititori ai bibliotecii etc.), prezentând cărțile preferate. Rezultatele concursului și fotografiile vor fi postate pe pagina de Facebook a bibliotecii, alte rețele sociale.
- **Lansarea unor servicii moderne de bibliotecă** ce ar permite vizitarea bibliotecii de către toată familia, fiecare găsindu-și ocupație după plac și interes. În special în zilele de duminică, la Biblioteca Publică Raională „Mihai Eminescu” din Fălești vin mamele cu fetițele la *atelierele de creație*, tații cu băieții la *Clubul de Robotică*, ambii părinți vin la serviciul *Sunt Eco, am portofoliu digital, Cu tablețul învățăm mai ușurel*, în cadrul căruia atât copiii, cât și părinții obțin cunoștințe în utilizarea calculatorului și internetului, serviciul *Șah pentru toți pe table și online*, unde vin iubitorii de șah de toate vârstele, iar în pauza dintre partide mai pot răsfoi și o carte. Bunicii vin duminica la ședințele Clubului Seniorilor *Vârsta de argint*, organizând activități de suflet, socializând, împărtășindu-și impresiile de lectură, citind sau recitând din creația proprie. Puținii utilizatori care preferă doar serviciile moderne axate pe utilizarea tehnologiilor, mai devreme sau mai târziu, sunt, și ei, atrași spre lectura

tradițională, bibliotecarii utilizând în acest sens toată imaginația și talentul specific profesiei pentru a le forma și direcționa lectura, îmbinând armonios tradiționalul cu modernul.

Aceste (și multe alte) activități pot servi drept **concept** în elaborarea **Planului de acțiuni al Programului Național de Promovare a Lecturii *LecturaCentral***, care derulează în fiecare an pe parcursul lunii septembrie în toate bibliotecile din Republica Moldova, vizând aspectul lecturii în familie ca o componentă de bază în procesul de dezvoltare a lecturii în ansamblu.

Referințe bibliografice:

1. GEORGEVICI, Claudia. Cum îl faci pe copil să îndrăgească lectura [online]. [cit. 05.04.2019]. Disponibil: https://clicksanatate.ro/Cum-il-faci-pe-copil-sa-indrageasca-lectura_0_4554.html.
2. Efectele cititului asupra copiilor mici [online]. [cit. 07.04.2019]. Disponibil: https://psychologies.ro/anchete-si-dosar/efectele-cititului-asupra-copiilor-mici-2162565?utm_source=%20PsychologiesOwn&utm_medium=FB&utm_campaign=FB-Post.
3. KULIKOVSKI, Lidia. Premisele de a ne cunoaște pe noi înșine. In: Știați că? Caleidoscop enciclopedic. Chișinău: Pontos, 2009, pp. 2-8.
4. LecturaCentral. În ajutorul activității de promovare a cărții și lecturii ca bază pentru cunoaștere, știință și cultură. Platforma on/off line pentru bibliotecari. Chișinău: BNRM, 2017. 132 p. – ISBN 978-9975-3096-6-0 [online]. [cit. 05.04.2019]. Disponibil: <https://lecturacentral.files.wordpress.com/2017/08/citate.pdf>.
5. MUNTEANU, Tamara. Influența contextului sociocultural al familiei asupra educației morale a copilului. In: Prerogativele învățământului preuniversitar și universitar în contextul societății bazate pe cunoaștere. Materialele Conferinței științifico-metodice, Chișinău, 7-8 noiembrie 2014. Chișinău: Univ. de Stat din Tiraspol, 2014. Vol. II. pp. 54-62.

6. NEGOIȚĂ, Elena. Familia și biblioteca – factori importanți în dezvoltarea creativității copiilor. In: Cartea. Biblioteca. Cititorul. Buletin metodic. Chișinău, 2012. Fascicula 21, pp. 31-38.
7. STOIANOV, Natalia. Fiecare lectură este un drum spre o călătorie interioară... In: Convorbiri didactice. 2003, feb. (nr. 13-14), pp. 33-35.
8. TOFAN, Nina. Familia și biblioteca: tandem de succes în formarea personalității copilului. In: Cartea. Biblioteca. Cititorul. Buletin metodic. Chișinău, 2012. Fascicula 21, pp. 22-25.
9. МАРЬЯСОВА, Н. В. Семейное чтение в современном формате: Можно ли возродить традицию? In: Библиотечное дело. 2017, nr. 09, pp. 5-7.
10. СТЕПИЧЕВА, Т. В. Формирование представлений о традиции семейного чтения в библиотекovedческих и книговедческих исследованиях. In: БиблиоСфера. 2016, nr. 1, pp. 50-52.